

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗАХИСНИКА В КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ

Олександр Сергійович ШАДРІН,

*аспірант Харківського національного
університету внутрішніх справ*

Інститут захисника у кримінальному провадженні є одним із ключових елементів забезпечення реалізації права кожної особи на захист, закріпленого як національним, так і міжнародним законодавством. В умовах реформування правової системи України та підвищення стандартів прав людини особливої уваги набуває питання відповідальності захисника не лише перед клієнтом, а й перед суспільством та державою. Від ефективності діяльності захисника залежить не лише дотримання процесуальних прав учасників кримінального провадження, а й авторитет судової влади загалом.

Відповідальність захисника охоплює широкий спектр аспектів – від етичних норм і професійної доброчесності до відповідальності за процесуальні порушення та зловживання своїми повноваженнями. В умовах протидії корупції, зростання ролі адвокатури та впровадження новітніх стандартів правосуддя, вимоги до поведінки захисника стають дедалі жорсткішими. Закони і підзаконні акти чітко визначають межі допустимої поведінки адвокатів, а також санкції за їх порушення, що може суттєво вплинути на перебіг кримінального провадження та його результати.

Водночас інститут відповідальності захисника має гарантувати баланс між захистом інтересів підзахисних і недопущенням зловживань адвокатськими правами. Відповідальність захисника розглядається як багатогранне явище, що включає як етичну, так і юридичну, дисциплінарну, кримінальну чи адміністративну відповідальність залежно від характеру правопорушення. Поглиблене дослідження цієї теми дозволяє не лише краще зрозуміти функціональні та етичні межі діяльності захисника, а й сприяє формуванню єдиних стандартів професійної поведінки, що забезпечують справедливність кримінального провадження.

Зокрема, як зазначається в Преамбулі Правил адвокатської етики, «Конституція України проголосила, що найважливішу соціальну функцію адвокатури – забезпечення права на захист від обвинувачення та надання професійної правничої допомоги (правової допомоги). <...> Надзвичайна важливість функціонального навантаження адвокатури вимагає від адвокатів слідування високим етичним стандартам поведінки. При цьому специфіка, комплексний характер обов'язків, що покладені на адвокатуру, обумовлюють необхідність збалансування засад служіння адвоката інтересам окремого клієнта та інтересам суспільства в цілому, дотримання принципів законності і верховенства права» [1].

Правила адвокатської етики «слугують обов'язковою для використання адвокатами системою орієнтирів при збалансуванні, практичному узгодженні своїх багатоманітних, іноді суперечливих професійних прав та

обов'язків відповідно до статусу, основних завдань адвокатури і принципів її діяльності, визначених Конституцією України, Законом України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» та іншими законодавчими актами, а також закріплюють єдину систему критеріїв оцінки етичних аспектів поведінки адвоката» [1].

Крім того, дотримання Правил адвокатської етики є ключовим професійним обов'язком адвоката згідно із Законом України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» [2]. Зокрема, згідно з розділом VI Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» адвокати може бути притягнуто до дисциплінарної відповідальності у разі вчинення ним дисциплінарного проступку, а саме:

- «1) порушення вимог несумісності;
- 2) порушення присяги адвоката України;
- 3) порушення правил адвокатської етики;
- 4) розголошення адвокатської таємниці або вчинення дій, що призвели до її розголошення;
- 5) невиконання або неналежне виконання своїх професійних обов'язків;
- 6) невиконання рішень органів адвокатського самоврядування;
- 7) порушення інших обов'язків адвоката, передбачених законом» [2].

Отже, професійна діяльність адвоката, серед іншого захисника в кримінальному провадженні, нерозривно пов'язана з дотриманням високих стандартів етичної поведінки та відповідальністю перед суспільством. Вимоги щодо етичності, балансування інтересів клієнта й суспільства, а також суворе виконання професійних обов'язків визначають не лише якість правничої допомоги, а й рівень довіри до всієї адвокатури. Недотримання цих стандартів тягне за собою дисциплінарну відповідальність, що підкреслює вагомість етичних норм у правничій професії.

Список використаних джерел:

1. Правила адвокатської етики, затверджені звітно-виборним з'їздом адвокатів України 09.06.2017. Законодавство України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/n0001891-17#Text>.
2. Про адвокатуру та адвокатську діяльність: закон України від 05.07.2012 № 5076-VI. Відомості Верховної Ради України. 2013. № 27. Ст. 282.